

ચંદ્ર-મણિ.

નાટકના ગાયનો.

‘વી સુરત આર્યવિજય નાટક મહાલીને માટે
રચનાર.

માસ્તર જોહાલાલ શીવદાસ જામનગરવાલા

સને ૧૮૬૭ ના રપમા આકટ પ્રમાણે રજીસ્ટર
કરાવ્યાછે અને શરવેહક કંપનીએસ્વાધીન રાખ્યાછે

સુરત

‘ધી રાઈઝીંગ સ્ટાર’ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમા ગગારામ
આત્મારામ પડીને છાપ્યા

સંવત ૧૯૫૧

સને ૧૮૯૫

કીમત ૦-૨-૦

ધારોમા નામ

— — —

કુમારસિંહ —	રત્નપુરીનેરાજા
વતી —	તેની બીજીવારની આ
રત્ન —	તેના આમવાધરની છોકરી
રત્ન —	તેનો પ્રધાન
પુત્રપુત્ર —	તેનો સેનાપતિ
વતી —	તેનો નાનો ભાઈ
રત્ન —	જસવત્તે મિત્ર
રત્ન —	તેનાસહન ની
રત્ન —	આ પુત્રના ગાથાનોમા
રત્ન —	પુત્રપુત્રનો પુત્ર મણિનો પ્રમુખ
રત્ન —	એક હરવડ એ
રત્ન —	તેના પુત્રનો રાજકુમાર
રત્ન —	અન્ય કોના પાડવ

રામચંદ્ર
રામચંદ્ર — • ભાગીદાર

રત્ન — પુત્રવતીની મજાગુ

તે રાજાના કાગ મારાએ રાક્ષસો, સિપાઈઓ વિદુ-
ધર, રાજે ભોજ

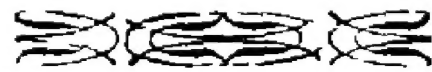
નાટકનો ટુંક સાર.

અક ૧ લો.

ગુનપુરના રાજા કુન્તીસિ તો રાણી કુન્તી અને તેણે
કુન્તી નામની આ માન, તે જ ન્યૂના પદ્મી મુદિની મમ્મ
તિની હાથ લી હતા તે કુન્તીના અને તે જગત્ત ૪૦
છપો અને લાભા ૨ દેવતાના નથી રાજાના તિન આજ ર
ગની જાકી, કે જેનું નામ મુદિ દત્ત પોતે પર જા ર
નજી થી પોતી હતી કોમો મા ર હા ર આવ ૪૦ તિ પવને
દત્ત પેતાના મોહમા અવ કી ના અને પોતે પોતે મુ
દિની સારે મર્ગો નવમાન ૧ તાના અનારવા મા ૧ ન્યાધી
ગહેરની સ્થિતિ પે હાનો અવસ્ય મા આગી ગણ, અતી કાન
ત કનીદસિદને તાનો માછ જસવતમિહ જો, નાદે રાગો
તેથી તે જુ મેનાના મિત્ર નખતમિને રવા કુન્તી તિ મેતાના
જોજો આતમ દહેવાને રહકુ, નખતમકે વણો અત ના કન
હતા પણ પોતાના જોજો મધુને આ પાતાન પદે પત દાર
એ આપવા મે ૬૦ નિચય પ્રે, અને પત નખા, આ
પત કુન્તીસિદને રાગો હાય નહિ પાત્યતા કુન્તીના હાથમા
આગો જે નાયવારી તેણીના મનમા નમ્મ તમિહ આ ર હનકે
વિચાર આગો કારણકે તે પતમા દુદિ ૧ નમ મિ એક મે ની
હાળી ખડકી હતી અને કુન્તીના પત્ર યા શોધગમા તે કાક
આમીજ રાખી નહોતી વળી જસવતમિહ તી જો પ્રભાવતીને
તા કુન્તીના માલણ નામે બહાલી, કુલ લઈ આપવા ગઈ હતી,
પરંતુ તે કુલ પ્રભાવતિએ નહિ સિંકારતા કુલવતી વિષે કેકસો
એક કુવચનો કહ્યા અને તેણીને કાઢી, મૂકી આ હકીકત માલણ
બહાલીએ આવીને કુલવતી કર કુલવતીએ કુન્તીની સમક્ષ મન
સમક્ષિદ કે જે વખતેનેવખત તેણીના કામમા આવી આવતી
હતી, તેને મારવાની આપણુ દરી, કુન્તીસિદને કેકી કુન્તી

નાંખી તેની કોરા કાગળ બિપર સહી નાંધી, અને તે કાગળમ જસવતમિ હે મહાકાળીને મદીરે જવું એવો હુકમ લૂખી, તેને તે કાગળ પહોચાડ્યો અને પાછળથી તેને મારી નાખવાને છુપી રીતે મારાઓ મોટા જસવતમિ હે પોતાના જોડ પડી સહી જોપ હુકમ ખરેખરી મહાકાળીને મદીરે ગયો, કુનીસરહનના આગના ધરની કત્રી મળિએ, પોતાના લગ્ન કે જવના રોનક પતિ ગુણયુક્તના પુલચદ્ર સાથે જોડાઈ શ્રવ્ય ક્યો હતો કારણ કે તેણી તેના ગુણ ચાતુરી, ચલાકી પરમોહિત થઈ હતી આ કાગળને લીધે તેમજ પોતે તેની માનસી માછે, તે કાગળને લીધે, કુનવતી તેણીને બહુજ દુખ પેતી હતી દુઃખદિપાળ દુઃખવતીના પક્ષને તેવાથી ગમે તેમ અમન ચવાતી પોતાનું પેટ ભરતો હતો, અને આ જ પ્રશ્નોથી નવાપુરીની દુર્દશા થઈ હતી

અ ક બીજો

કુલીદમિહ કચેગી ભરી બેઠેયોછે, પ્રસંગોપાત વાતચીત થાયડે જોડલામા એક પેહેરગીરે આવી ખમર આપ્યા કે હા દુભા રજ એક મ્હાર વગીયો હતો અને મુળથી કુલીદમિહને સુતુ હતો આ જોને જોઈ ૧૨ ચદ્રે પકડેતો હતો) બીજી વાર કદખતુ તેનો તમો ગમુડ આ રાત માનજના કુલીદમિહ સેનામિતિ કુતુબ હાતને પકડ્યા કોણ જશે? છેવટે એમ ફગાવ થયો કે પહીલી રાત પછુ તેને ચદ્રેજ પકડ્યો હતો, અને આ રખત પચુ તેને પકડ્યા ચદ્રેજ મોઢવના મણિ રાતફિવમ ચંદ્રની જખત કયા મેડે, તે આ વાત સામળી વણી ચિત્તાતુર થઈ પરતુ તેની દામીએ તેણીને ચદ્રની છમી આપી જાત કરી આના કરીને મણિનો પ્રેમ ચદ્ર ઉપર દીવસે દીવસે ગાઠ થતો ગયો કુનવતીનો વિચાર, મણિના લમ વિજય પુરીના રાજકુમાર પહાડસિદ સાથે, કરવાનો હતો, તેની તેણીએ મણિને બોધાવીને પૂછ્યું, પરતુ તેણીએ તેમા નાખુશ નતાવી, તેથી તેના મનમા કાંઈ શુદ્ધ વિચારછે એમ કુનવતીએ અનુ

માન કરું અને તે વિચાર શુ છું તે જાણના શાસ્ત્ર તે (કુનવંતી) તેણીને મહેને ગઈ, અને તેણીની પ્રીતિને ચંદ્ર ઉપર ધણીજાએ એ વાત જાણી લાવી અને ધણીજા કેનાતુર થઈ, અને મહેનેમ કરીને પશુ ચંદ્રની સાથે તેણીના લક્ષ થાય તેા સાશનદિ, એવી સુકિત શોધવી એવા વિચાર થયા પછી કુનીદસિંહને મણિતો પ્યાર ચંદ્ર ઉપર ધણીજાએ એ વિચારી હજીકત સરવ કહી, અને પોતાની ઉલાસી મતાની કુનીદસિંહ પશુ તગીને દનગીર ન કરે વા, ચંદ્રને વિનિયમ રાનું મહેનું અને મણિતે તેના મામાને વેર મેંડી તગીના જન પગડાનિહ સયે થાય એવી ગોઠવણ કરે વાડુ કહ્યું, આથી કુનવંતી ધણીજા પુત્રી થઈ અને પોતાનું મામ્ય મોટું છે એમ મનના અમગ્નતા જાગી પેના દાદુભા કદમાથી તાસો જઈ, જગનમા પોતે કદમાની છુપ્યો તે સાર થયું એ વિચાર કરને હતો, તેટલામા, મારાઓ રજેઓ જસવતસિંહને સરવા જતા હતા, રજોને તેણે જોયા તે પોતે ત્યા સતાઈ રહ્યો અને કુનવંતી અને દુષ્ટિધના કહેવાથી તે તાસો જસ વતસિંહને મહાડાળાને મદીર મારવા જતા હતા તે નમતીસવ ણી બીના જાગી લીધી આ વાત જાગી લીધા પછી તેણે (દાદુભાએ) કુનીસિંહને જાણ આ વાત જાહેર કરવાનું મનમા ધાર્યું, પરંતુ તે જાહેર કરતા પોતાજ કદાચ પગડાઈ જાય એ લા રિયી કુનીદસિંહ પાસે નહિ જતા ત્યાના રાજના બારોડ પાસે તે ગયો, અને મારાઓની છુપી ગોઠવણ તાત તેની પાસે જાહેર કરી બારોડે દાદુમાન પોતાના બાગમા છુપો રાખ્યો જસ વતસિંહના મિત્ર તખ્તસિંહ તો ઓ શ્રીરંતી આ અમરબારોડ ની સ્ત્રી મારહત મળ્યા અને તેણીએ પોતાના પતિ તખ્ત સિંહને આ અમર કહી, તેથી તખ્તસિંહ, જસવતસીહની સ્ત્રી પ્રભાવતિ પાસે ગયો ત્યાથી પશુ તેને ખાતરી થઈ કે જસવત સિંહ પર આવેલી પત્રિકામા કપડ છે એમ બરાબર સુમણ, પ્ર ભાવતિને ધીરજ આપી, પોતે જસવતસિંહને મદદે ગયો જતામા એક જગસમો મદ્ર કે જે દાદુમાને પકડવા ત્રીકોત્રે છે તેને મળ્યો, અને તેને આ સફળી બીનાથી વાકેફ કર્યો. અ દે દાદુમાને પકડ

પાની પાન એક માત્ર મુકી, કમવતનિહને તથાવવાને પાટે
 હજાર તે તરુ રાગા કુ કમવતનિહ મહાકાળીને મોરે મ
 એન છે માગ જો નો ના ગાની નૈયારીમાછે, તેટલામા તખ્ત
 હજાર નૈયા સુધા ગા રી તેને કયાવે, અને પછ નાગ
 હ રા મામારે તન

253 254

[illegible]

[illegible][illegible][illegible]

પરાધ, માટે માશી માગે છે ઝોલામા પહાડ ફાટે છે અને સવળા
ને દેવીના દર્શણ થાય છે સાથી સહુ તનપુરીમા આવે છે કુહીલ
સિંહ પોતાની પુત્રી મણિને ચંદ્ર સાથે પરણાવાનો દ્રઢ નિશ્ચય
કર્યા અને કવદ મોઢો દરમાર બરી મણિના લગ્ન ચંદ્રની સા
થે ખુશ ખુશાલીથી કરે છે, અને ચંદ્રને ધ્રાનતિનુ રાજ્ય આપે
છે, તે લગ્ન પ્રેમની પરીસીમાનો પ્રત્યક્ષ દખલો થયો, બાકી
કેવું જનો નીતિ પક્ષ ઝેડત્ર થાય છે

ચંદ્ર - મણિ.

અંક પહેલો.

જસવત્સલિ હું—

૧

આહા ઇરાની ગતિ છે ન્યારી, મતિ પાર ન પામે કંઈ
મારી-આહા

ધ્યારો ભાઈ, મારો ભાઈ, વહાલો ભાઈ ફસી ગયો નારી ફદ,
ને ખરેખર કુચ્છદ, મન મુજ થાય ભગ, મતિ મુજ
હારી-આહા

થશે શુ રાજ્યની સ્થિતિ, ફળી રકાતુરે નથી, સઝીઆ
કેવી છે મતિ, કીરતીઆ જોઈ જતી, દીલ દુભાય છે અતિ,
નથી નથી સુખ રતિ, મળ દેખા દુખી થતી, ગુરી
ગુરીને રીખતી,

ઇશ નહિ રહાય થાય, કરં હવે શુ હુ હાય સૂઝે નહિ
કંઈ ઉપાય,

પ્રપચી પ્રધાન થાય, ત્યારેજ મળ રીખાય, મહુ સુખ
વહી જાય,

મુજ થો કેમ ખમાય કાય માય લાગે લાય-ઇશની

જસવત્સલિ હું—

૨

સત્ય ગૃહ્યુ નહિ તો વૃથાવતાગ, મલુની હરનીશ,

કૃપા તેથીકગે ખરે નીરધાર-સત્ય

કીરતો ન કીરતીમા દ્રઢ રાજે મન, તેજ નર વીર શૂર
વીર ગણાયે,

દીલધારી ત્યજે નહિતો, સુખઠ અપાર-સત્ય.

જસવત્સલિ હું—

૩

જન ચલન ફરી ફરી હારે વાસ-પૂરું થશે ઇશ કયાં

થકી-પ્યાગ જન

ધીરજ ધરવી હરદમ મનમા, ધીરજમાર્ગો લાજ થાય
મુખ પામે તે અમાય

પાસા મારા હોય માહા તુકુરિ વિચાર-ભાઈ,

તેડી ચિન્તા નવ કર નીરા કરતો નજા થઈ પેદ્ય તાર

હવે કહી પાણુ સાર ચિન્તા નવ થૂર ખાંડુ કે ના ર-ભા
જીજન-

જસથ-નિહુ—

મન જન તે પામ, વિચાર જેના હેય રા મર

પણુ મણુ મહાય કરેછે, ન તેજ નામ જન્યાર

જામતનિહુ—

પણુ કામ પસંગ, એ વધમા પદ નહિ થઈ,

ન વધ જ્યા માગ, કરી પા ન્ય કો નહિ જશે,

જામતનિહુ—

પણુ ન ગાનિ છે નમર, ની કે-તો રે હ આર

નહિ કાગાય ના ન્યારા નના ની કે નગી

રણુત ન ના ન થઈ, ન વધાય નહિથા

સર મનુ

રણુત ન ને છે રા રકો ન જ કા, અમાનદા

અમ કાંછે,

પણુ મનુથ નેથો કોરે કદ ન નનાદાર સારી સારી

માગી ન્યારી,

વધપલ મહે જાગી નનાવ, પનેછે ભારી, રતુતિ કરે

નર નારી,

જુખી હોનમા વિચારી, ખખર ન પડે જરી-ગડન.

જામતનિહુ—

૭

મિત્રજુદાઈ એક પલ પાણુ વિષસમ, કહી નહિ નહિ ગમે

મિત્રાવણ સાણ ભર-મિત્ર

જમવતસિદ્ધિ પ્રિય મિત્રજો મારો, છે મુજ મનને અતિશય,
ધ્યાને

થાયે જગ નહિ મુજથી ન્યાયે સુનુમદ્ધુ લાગે છે બહુ, -મિત્ર
ગુણ વરાણી ન રા યદે જોના ભાવ જો છે પ્રાપ્ત પર તેના
હાલ હવે શુ થશે હવેના ખબર ન પડે અતર-મિત્ર

મણિ—

કમ ચોજ છે કેવી જાતમ તિહા પે દિનકુ લગ
પાર પા નુ આકાશ તો નહિ છે જેવુ તેવુ ને,
નત ન રહેકુના અંદાઝ મધ્ય, અવરથી, નહિડકે,
કે-પ્રેમ

અનેદુષ્ટાશન, ગરેલાએ છે દારૂ વિપ્લવ મ પા મને,
જા કુજા થકે જોડાતા, હિન્મત પે વ ધ્રુવે-કમ
અદ્રમેત વર અદર જો, નાહુ મુગમ કહો ખામી
સ્વરૂપ તેવુ મનમ ગાયકે ગીતકુ મુજ ને હો હને-મેમ

મણિ—

શુ કદાચ ધારે આજો નમ ભ નાં અમન ગરકુ રો
હોલમ લાગી નાજી મનાત ગરોબુને કુજ તન મન
ન મેના મારી,

અપળા-કેશાનિ—જો વિચારો શુ વરો આમ વિપરીત
વેણુ નહિ કલ બનાવામારે

અણી—શુ કહોરે

નહિ તમે સખો થા વરો આ છવ જતા પણ એજ
વિચારક

બસ અદ્રજ, ખરે પકજ,

અપળા-કેશિની—સત્ય નરજ, સુણીઆરે મન બહુ
અપળા સખી નવ હમ ઉચારો—

મણી—શુ કહોરે

અપળા—કેશીનો—

૧૦

અરે બધી મારી સારી જરા બોલો ને વિચારી,
આ નહારે દીલધાર્યુરે, છેક શરમ મુકવા વિચાર્યુરે;
અ વિશ્વ કામ થાય, નેવ નીર મોભે જાય, કેમ વેણુ-
આવદાય, અરરર દુ મ થાય, નહિ તનથી રહેવાય—અરે
અરે અરેરે, મન બજોરે, દીન નહાર કૃત્ય થકો ડરેરે,
મન થરરર થાય, હોરા સહુ હિડી જાય, છલ કટકાજ થાય,
વેણુ વદતા તો હાય, કાય મહાય હોરા થાય—અરે.

મણી—

૧૧

મિથે પ્રાણુ ધાર, ખુખીવા તારી, ચાતુરી વળી છે સારી-મિથે
ચાર તણી જગની લાગો રહી છે જોયુ જ્યારથી તુજ વદન,
રટોને હરદમ, નામ અદ્રગુ, થાઠિ ઘણી હુ મગન,
સ્વરૂપ તાર, ખરે દીવધરો, વાણીની મધુરતા સાગી-મિથે,
આશ્રય તુજનો એક ખરે છે, આ દાસને ખચીત જાણુ
છાન મુજ અપથા હુ સમજુ, તુજ વિનાનુ પ્રાણુ,
ખતાની પ્રીત, મારી છે સ્નેહ કટારી, વાણીની મધુરતા
સારી-મિથે.

અપળા—

૧૨

અ એ જલ્લી જલુ અહિયો નહિ કરે વાર,
સાવચેન રહીને, નહિ રાખી રાકા જરા દીલમાહી મનમા
લગાર—એ એ

શુ રે થકો વિલુ શુ રે થકો નહિ, જાડે સત્વર ખસ
ખસ નહી એજ વિચાર—એ એ,

રૂડીઓ, - રૂડીઓ } ૧૩

મહાવલો - રૂડીઓ }

હાથો હાથો મારા ભાઈ, દીલમા રાજ રાજ થઈ,

અંતરને ખરતાપે આપણી અનાખલા ગઈ-હાથો.

મહાવલો—હુટ ફાટો કરી કરીને,

રઘડો—ભેગુ કરીએ ધન,

ફડીએ—ખાઈ પી નાચી કહીને,

રડીએ—રહેવું સદા મગન,

મહાવલો—અમર બધી જનને પાસ,

રઘડો—હુટવું જ પસંદ,

ફડીએ—કોઈ નેમારી ઠાર કરવે,

રડીએ—ત્યારે પ્રકુલ્લેખન

બધા—હાલો હાલો

મહાવલો—કોઈને પકડી, કોઈને ઝકડી, મારે લકડીએ

મારે કામ,

રઘડો—ચુપકીથી જઈ ધીવે ઝડીમાં છાની રીતે હુટી

લઉ દામ,

ફડીએ—જો કોઈ આબદાને પૂછે, મારી તોડી ફાડી ના-

ખુ એછે મારી હામ,

રડીએ—તમે બધાંજો જુઠા જુઠા હું તો મારે મુઠામુઠા

દાર પીને થઈ પુર સુર, બનું બહુ ગુલતાન,

મહાવલો—બસ,

રઘડો—સુપ,

ફડીએ—થઈ,

રડીએ—મ,

બધા—હાલો હાલો

ફડીએ—રડીએ

૧૪

મહાવલો—રઘડો

ચાલો ચાલો અહિંથી સહુ ચાલો, લયમારી મેળ બહુમાલો.

વળી બધા તમે તો ચાલો, લયમારી મેળ બહુ મહાલો,

ફડીએ—આહા ખુબ મારું આ રાજ, આ રાજ,

રૂડીઓ—મળે મારી માહે કોઈ હાથ, કોઈ હાથ,

મહાવલો—તો થાય બધાનું કાજ, હાકાજ

રૂઢડો—કોઈને લુટતા નહિ લાજ, નહિ લાજ.

રૂડીઓ—બસ ચુપચાપ વિચાર,

રૂડીઓ—કરો નહિ વાર,

મહાવલો—તમેતો સગાર,

રૂઢડો—લુટો અપાર,

બધા—સામે છે વહાલો—

ભય.

રૂડીઓ—ભય મળેતોજ સુખ થાય, સુખથાય

રૂડીઓ—ત્યા સગી દીલ દુભાય, દુભાય,

મહાવલો—હવે નહિ કોને છોડાયે, છોડાય;

રૂઢડો—ન મળે હવે શું ખવાયે, શું ખનાય;

રૂડીઓ—નહિ નહિ, થોભવું અહિ,

રૂડીઓ—નહને કહિ,

મહાવલો—શોધવું તહિ,

રૂઢડો—ધાક ધરી નહિ,

બધા—સપાટે ચાલો—

ભય.

મહાવલો—

૧૫

પતિ ક્યારે આવશે, દુખ ક્યારે આ જશે.

મિત્રપ્રાણ તમવિણે પત્ન નવ જાય;

શું હશે, શું થશે, હું બેઠી એકલી,

હાય પતિ નહિ સાથે, મુજ સ્વામી,

ગુણગામી, નહિખામી, ક્યારે પધારશે—સુખ.

સુખ વૃદ્ધિ પામ્યું છે, દુખ વાદળ આવ્યું છે

માણ તણા બ્રાત ધાડા સ્ત્રીને છે આધીન;

કષ્ટઆ, મોઢુઆ, રેયતની શું સ્થિતિ,

રેસી પ્રધાન પ્રયત્ને, કુલવતી, દાષવતી,

પરવચી, દુખ પુરે રાખ્યું છે—

સુખ.

બહાલી—

૧૬

ભાવી લાવી-લાવીરે, ફૂલ માળ બનાવી હું લાવી,
 ધરો બાહ્ય આપ કહની અદર, આર્વા સુગંધ લગાવીરે— ફૂલ
 કચુકી આપણ પ્રીતે બનાવી, બેઠે વિકટ ગુચાવીરે - ફૂલ
 માફ કરો બા કસુર મારો, હુલસ દીધો દરશાવોરે— — ફૂલ

પ્રભાવતિ—

૧૭

અહો અલખેના કેવા બહાના લાગોછો
 અહો રમીલા કેવા પ્યારા લાગોછો;
 સુદર સલુણા કામણુગારા લાગોછો,
 પલ પણ નહિ જવા દઉ દઉ દઉ
 જસવતસિહ—મિચ રજા દે તુ હવે મુજને,
 પ્રભાવતિ—જવા દઉ પ્રાણ હવે શીદને;
 જસવતસિહ—સમય પીતી જાય;
 પ્રભાવતિ—મુજથી ના રહેવાય,
 જસવતસિહ—અરે પ્રિયા મારી,
 પ્રભાવતિ—રહી અહિ જારી,
 જસવતસિહ—થા ન કુખીયાની,
 પ્રભાવતિ—કહુ વારો વારી,
 જસવતસિહ—હઠીલ આ નારી,
 પ્રભાવતિ—છબી તમ મારી. —પલપણ.

૧૮

ચાંચો—પેલેઆવુ, પછીખાઉ, જિતજાઉ મારાભાઈ,
 નાચુ કહુ. વાહ, વાહ, વાહ.
 ને નકાર, તે ન ધાર, મોજ માર, મારાભાઈ,
 નાચુ કહુ, વાહ, વાહ, વાહ.

ચાંચી—ચુપચાચો, મારખાચો, અહિથી જાઓ.
 નહિ યોહુ, પાંદુકંદુ જા, જા, જા.

પાંચો—રાડકેવી, બુસા જેવી, છે મરેલી, મારાબાઈ, નામું.

જામ્યો—ફસીયારી કરોભારી, જે નઠારી, નહિ બોડ.
પીટુ કુટુ જા, જા, જા

૧૯
જાથુ—હાલ હવે હું સહુથી બનુ રોડીયા,
એસીસ મારી બાઈડી જોડાજોડ, કરે પગ તોડ,
પુર મનના કોડ, હવે મને હામ છે મોટી-હાથ
રેટલા નહિ ને રોજ ખાઈશ હું લાખશી,
પાણુ માર મારે મારી બાયડી મને બહુ રાજ થાય સહુ
કોને હું કહું, છેવટ તેના પગમા પડુ-હાલ.

૨૦
પેરતજણ —
કેવો હું છેલ છખીલો, હાહાહાહા હોહોહોહો.
બનુ રંગીની હું રંગીચો
ગયો કુતો પદરેકુ, બાવળને મળવાનેકુ
જાડે ધરેકુ રસીના હાહાહાહા, હોહોહોહો-બનુ
રાત અધાનો થઈ, જવુ અહિ રાત રહી
કેઈ મળે સાથ ગોખીલો, હાહાહાહા, હોહોહોહો-બનુ

મહાવલે-રઘડો }
૨૧
૨૨
કુટો કુટો આશુલ બહુ ભારો,
કરીવાત, મળીસાથ મારીલાન, ખરેખાત,
કુટોલીઓ ભલીવાત સાજરાએ દેવીમાત,
સહુ કહોજોડી પાથ, તકચારો મળીએ આ સારી-કુટો
કોઈએય આ વિચાર, વાર કરો નહિ સગાર,
મારીમર, કરોપાર આવો જોઈને શિકાર,
પડ્યો આણી આવાગ, ધન કુતો અપાર, અભાનો,
મહુ દીલપારી-કુટો

પાંચો — પાંચી } -- ૨૨
પેસ્તનજી નથુ }

છોડો છોડો આ ભાઈઓ તમે કામ,
તમે કામ, આવુ કામ, શીદ મામ, કરોકામ-છોડો
પોજવા અમેને માર્ક કરોને, રકને ન પીડો આમ,
કરી છુટકામ, કહીએ રાખી હેચ હામહામ-છોડો
શીડીઓ — બહુ ધીરધરી મનમાહે, લઈઅસીહાય, કે હાઠાર
જ આને,
દહીઓ — આનદ વધારી સંગમળી લુટીધન કરીશુ રમજ
આને,
મહાન્નો — હર્ષથડી ઉત્કર્ષ કરી રમશુ, જમશુ, ભમશુ,
સહુ આને,
દધડો — ચુરખની બહુપુર નીશામા જમશુ દેવો પાસે આને,
પાંચો — પાંચી } — છોડો
પેસ્તનજી-નથુ }

૨૩

કૂંચવણી — કર્મડે માર્ક અહુ' અજેરે;
પતિમેરા આધીન લીનછે, રનેહ જલ મોઝાર;
તન મન ધનથકી, હરનીશ વિનવુ, કીરપાકર કીરતાર —
કર્મ.

માયે સફળ સહુ આશા મારીર;
જસવતસિંહજે શત્રુમારોછે, કરાકુ તેને ધર;
થરથર હરદમ, પલછીન કેપુ, સુઅંતડેન લગાર — કર્મ

મહાલી — ૨૪

પિયારી મારી બાઈ બાઈરે પ્યારી;
કુંમનથી આહુ કુ — પ્યારા
આપના કુકમથકી, કચુકીઆ લાવી.

માફ કરો તકસીર મમસહુ - મારી બાધ.

કુલવતી—

૨૫

જાણી જાણી છે તુજને જાણી;
લાજ શરમ મુકીખરે તેણે, બનેછે બહુ તે શાણી-જાણી
કરેહુ નિશ્ચ જવાર જવાર, તેનું પાણી કરી ધુળધાણી
નિશ્ચઆવી, નહિકાવી, પ્રપચ આવા લાવી - જાણી
હાય આકેરથી ઉપનેઝેર, આ વાત રહે કેમ છાની,
અરે હાથે શુ થાયે, જવાલા તને પ્રગટાયે--જાણી

ઠહાડી—

૨૬

હવે જાણુ જલદી કરે નહિ વાર લગાર;
હુ અખળા ખરેછું નિરભાગી, છોડી વતન થઈહુ દુખીયારી,
કુલવતી તણી મીતિ સારી, જેથી સફળ થયો જન્મારો
આજ-હવે

અજડ—

૨૭

જલદી જાણુ અહિથી મારેરે બગીચે ફરવા;
મન બહુ આકુળ વ્યાકુળ થાયે
એન પડે નહિ જાણુરે બગીચે ફરવા—જલદી
દ્રમીત થયુ છે મમદીલ આજે;
કાઈ ન સુને જાણુરે બગીચે ફરવા— જલદી
પુષ્પ તણી વ્યા ખુશખો લઈને;
પામુ સુખ બહુ જાણુરે બગીચે ફરવા—જલદી

અજડ—

૨૮

આહા મનહર શોભા ખાગની, માલતી, કેતકી,
જાંઘ જાંઘઆ, કેવી ખીલીવા,— આહા
વીધ વીધ પુષ્પો રક્ષા ખીલી બગીચા મોઝાર,
બહુ ઉદ્ધાસ થાયે, મન પ્રફુલ્લાયે, વાયુમદ, થી આનદ.
વાહ વાહ મળુ ગતિવારી છતી, વળી મતિ તારીધન્ય

અન્દ્ર—નહિ પાર મપાય, કદી પ્રીતિ તણી—નહિ
 પ્રીતિની રીતીઓ, પગથી કઠણુ છે, ત્વરાથી ન મપાય—નહિ,
 પ્રીતિનું બંધન, બહુ વિષમ છે, નિયમ નહિ પળાય—નહિ,
 કુખનું મુગ છે સ્નેહ જગતમાં, આ સારું ન થાય— નહિ.

૩૦

અન્દ્ર—મિત્ર પધારીને કીધો આભારી,
 શંભુનાજી—દોસ્તી તમારીની છે બનીહારી,
 અન્દ્ર—મન મધુલિત થયું આવારી,
 શંભુનાજી—વેણુ વદા નહિ આ પકારી,
 અન્દ્ર—ગુણ તમાગનો કાઈ ન ખામી,
 શંભુનાજી—સુખી રાખે સદા અતર યામી,
 અન્દ્ર—પ્યાર તમારાની શો બલીહારી,
 શંભુનાજી—સુખી પામુ તમ દોસતી થઈ,
 અન્દ્ર—ભાઈ મરા,
 શંભુનાજી—આવો પ્યારા,
 અન્દ્ર—બોલતારા,
 શંભુનાજી—કેવા સારા,
 અન્દ્ર—દીલદારા,
 શંભુનાજી—થા ન ચારા,
 અન્દ્ર—ચાલો,
 શંભુનાજી—આવો,
 અન્દ્ર—સાહેબો,
 શંભુનાજી—વાવો.
 અન્દ્ર—બંધો.
 શંભુનાજી—પુરીથી.

નિસાબીઆ—

વીર કરો અમન ચમન ભની ભાત
આમથી તેમથી સાવધ રહેવું,
રમેા મળીને સહુ સથ-વીર
મહેતાજી સાહેબ ટળા અહિથી,
મન ગમતો થઈ વાત-વીર
ખતજ નાખીને શીખવું સાઈ
લાલ થાય ખરે ખાત-વીર

ગુણયુક્ત—

૩૨

કોની સાથે ફર્યો તે યારીમા નાદાન,
રાગ્ય પુત્રી માતા સમ લુચ્યો કેમ ભાન—કોની
નાહક મરવું પડશે મારે, સાથે ગુરુ પડશે
તારે, જોખમમા નાખેછે નાદા ૧ શોદજન—કોની.

સત્યવતિ—

૩૩

શોદને નકહેજો વાત, સ્વામી શોદને ન કહેજો,
હું હું દાસી સદા આપ ચરાણી, ઈચ્છા રાખુ સદા
આપ ચરાણી,
વિનવું જોડીમુજ હાથ-સ્વામી
આપવદન ચિન્તામય ખરે દોસે, પ્રભુ જાણે લાગેછે
જોણુજ મીષે,
આવું આવો તમ સાથ ર-સ્વામી.

મળવતિ—

૩૪

આવો આવો આવોજી
નશદીન હરદમ વાડ વાડ તમ પર,
જો આધાર પ્રાણતણા મિયકર મુખકર—આવો
રગીલા છખીના મારા કર સેવા તમ તણી,
કીધી ઉપકારી ભારી ગુજને તોદીન જાણી— આવો.

પ્રભાવતિ—

૩૫

પાળેનેહે જેજ નારી શીજ સદાસુખમા,
નહિ નહિ કદી નહિ કસાન્ય તે દુખમા - પાળે
કુમી, કાપીને, જેરતિ, પતિને, પ્રેમથી, પુજેતે, રહે
સદા સુખમા-પાળે

પતિયિ પળ પાણુ જેજે ગુણવાલી, જીતી ના થગે તે
રામા રહે સદા સુખમા-પાળે

જસવતિસિહ—

૩૬

આ જાજેજે પાતે ૧, જતિજીમે તે સ્વપ્રારવી મનમાં
લાગે નહિ મનગથી છતા વિવેક મતીવિચારવુ મનમાં

જસવતિસિહ—

૩૭

ભણેલી નાર, રતી સતી સમ દુખ હરે હરે,
પરના, ઘરમાં કરે સુખ નીશદીન, - દુખ હરે હરે
ગુણીની નાર સદા સુખદા, ખરે પ્યારી ગુણુ મારી,
નીશદીન, દેવન, લેશન, ધન ધન મન - દુખ હરે હરે

જસવતિસિહ—

૩૮

જાવુંછે, જાવુંછે, જાવુંછે, જાવુંછે, જાવુંછે, જાવુંછે,

પ્રભાવતિ—પતિ પ્રાણુથી પ્યારા, નવ કંઈ ન્યારા, પ્યારા,
મારા રાજ,

જસવતિસિહ—ખડુ ખડુ ખડુ ખડુ રાજ્ય તણા વળી પ્રપચ
તો આ સનાવેછે,

પ્રભાવતિ—રહું રહું રહું રહું કેમ કરી પાણુ, ચિન્હ અશુભ
દર્શાવેછે,

જસવતિસિહ—સુખકરનારા,

પ્રભાવતિ—લવનધારા,

જસવતિસિહ—દુખહરનારા,

પ્રભાવતિ—યાઓ નહિ ન્યારા,

જસવતસિહ --આપુ સમભારા,

મભારતિ --જાઓ નહિ પ્યારા,

જસવતસિહ --આપુ આ સુધારા,

મહા વાત --પારા પ્યાગ પ્યારા. — પતિ.

અ ક બીજો.

દરબારીઓ

૩૯

ક ચાલીઓ —

નાદર દર દીમ દીમ તોમ તોમ તનનનન કીજે કીડ કીડ
કીડ ધીમ,

બાજના તદરે દાની-નાદર

મલુ ધુમ દીજે તુમ તનનનનનનન, અરજ ગરજ અમ
દીનમા લઈને,

સહુ સેવકને નીશદીન પાળે, કુલીદસિહ મહારાજ, દર
દર ધુમ, દર દર

ધુમ, દર દર દર ધુમ, કીટ કીટ ધીના દર દર ધુમ,
બંકા નરપત મતાપ

જગધર કર સહુ પર સરખી નજર રહે સીર તાજ નાદર.

કુલીદસિહ —

૪૦

જાઓ જાઓ પલ નહિવાર, અહિં ઉભા કરોછો વિચાર;
કુદ નીચ કેદમાથી નાસી ગયો ખરખર રાજ્યો નહિ
દીલમાહિ કોઇ તણો જરા ડર;

ઝકડી પકડી અહિં લાવો તલ્લાજ-અહિં

ઝટકાવી, પટકાવી તેને લાવો કાણ માય, જવાળા મુજ
અગ માહે બહુ બહુ યાચ,

રાસ હરી કેદ કરી લાવો તલ્લાજ-અહિં

દાહુલા —

૪૧

કુશ્મનથી પાર પડ્યા, તોડીછોડી ફાડી અહિં આવી
રહ્યો-કુશ્મન.

કેદખાતું જે મહાભયંકર, ચોડીદારની સજા બહુ નજર,
ફાવીને, લુલાવીને, ચુકાવીને— તોડીફાડી
કર નથી કોઈ તણા અતરમા, બહુનાસી આવ્યો ફૂં,
પલકમાં,
રાખીહામ, કરકામ, પકુકામ— તોડીફાડી.

ચારમારા—

૪૨

જેને નાસેડે નાસેછે પેલા રીંછ ભયકર ભારી,
મુળુછ—નાખુ તેને મારી,
કેશો—આતો વાત કરેછે પીનેતાડી,
ખાવો—હિમત જોઈ તારી,
સામત—વાવા ખૂબ કરેછે બકવા ખાલો,
બધા—સટકલો, પટ પટ પટાક હો— જેને
મુળુછ—કાર તેને માર કાર,
કેશો—નારે તારી લટક,
ખાવો—નહિ તો થઇશુ ખવાર ખવાર,
સામત—બેલવાની ચટક,
બધા—અહો વાહ— જેને

ચારમારા—

૪૩

હાહાહા મજની દહેર, કેવુ આવેછે અધિર,
વાહવા, વાહવા, વાહવા, વાહવા— હા
કેશો—કમ ઘણુછે મુસીબતીતુ,
મુળુછ—તેથી તુતો રેવાદને,
ખાવો—ધીન ધીમે સાલળ તુતો,
સામત—જરામને તુ કહેવાદને,
કેશો—ઠીકછે ઠીકછે,
મુળુછ—બાલને જલ્દી,
બધા—હા મજની.

કેશો—ઝટપટ કહીદે, ખટપટ કર નહિ.

મુળુછ—નહિ તો મારે લાત,

આવો—હુકમ મુજબ કરવું છે આપણે,

સામત—કહુ છું તમને વાત,

કેશો—ભસીજ નરને

મુળુછ—કનકલકલકલ જવાદીઓને,

અધા—હા મળતો.

મણિ—

૪૪

ઝટપટ આવેરે, ધાઓ સઘળી મળી સાહેલીઓ—ઝટપટ.

રૂપનમે આજે કેવું જોયું, મનડર બહુ બહુ ખાવ, વળી

ગભરાય— ઝટપટ

પીયુ પીયુ ગયા પીયુ,

કેશિની—કયાછે કયાછે, કયાછે, પીયુ,

મણિ—કયા જશે તમેતો ચાલી.

કેશિની—બકવા કરોછો ખાલી,

મણિ—રનેહ બહુ કરીને,

કેશિની—મોઝો જરા ડરીને,

મણિ—કયા ગયા ઠગીને ગયા,

કેશિની—ઘેના ખરેખર થય

મણિ—નવ છળજો, ઝટ મળજો કાણુ માહીરે—ઝટપટ.

મણિ—

૪૫

પતિ કૃપા કરીને આહુ આવો,

આવો મુજ પાંગ, સ્વામિ તાપને સમાવો—પતિ.

ક'પોત આ કાપા થાય, છવ મારો હવે જાય,

આવા રીતો કરી, નહિ કલપાવો,

નિરફ વ્યાધિ દમે, જાણે છો શુ તમે,

જરૂરી અહિ આવો દયો મરી સગાયે લૂતો—પતિ.

કેશિની—

૪૬

બેની કા, બની કા, બની બહાવરી
આં શું ક, હે, -બેની.

સ્વાપ્ન થવાથી તુ ગભરાઈ, મનમાં આ શું છે અધિરાઈ,
ધેલા ગાડા શું કરોછો વિચારો-બેનીકા

દાદુભા—

૪૭

આ ખજર થયું છે તરસ્યું શત્રું લોહી પીવાને,
કેવો કેર, વરસે ઝેર, લઉં વેગ, સારીપેર,
અપ્પસ પળપણ, વિચાર કરવો મારે હવે અહિં સાર
ને-આખજર

જરર કરે પાયમાલ, હઠવાનો નથી જરી,
કહી જાઉં નહિ ડરી, છલખલ કલકરી, મારીશ કાર
શત્રુને, સહાઈ, ને મારી, દોલધારી, આવારી,
જસવતની, દુખીયારી, ખુવારી-આખજર

દાદુભા—

૪૮

અતિ કર્યું તેણે મારું અપમાન— અતિ
મેમાન જાણશે એમ વિચારી,
ગયો ધરીધીર મનમાં ભારી,
સામા થયા તે નાદન— અતિ.

વીર ક્ષત્રી બચ્યો જોયો નથી હા,
સમશેરનો સ્વાદ આજ્યો નથી હા
ખતાવીને શર, મદે ભરપુર, ને કરે હું ચુર,
હિડાવીને શૂર, ભુજીજશે આ ભાન— અતિ.
મધાનની ગુર રીતે એ રાખે, નીજ અભીમાન બહુ
બહુ દાખે,
ઉતારે સહુ ગુમાન— અતિ.

મણિ—

૪૯

ધારા માણતાણા આધાર, તમે મુખથી વદારે-ધારા
રાત દિવસ તમ નામ રડું છું, કરદય જોડીને નિવડું છું,
સામે જોઈ સમ મારાછે, મુખથી વદારે— ધારા.

એક દિવસ વીતે સમવર્ષ, કૃપા કરી આપોને દર્શી,
વિનતિ સ્વિકારી સામે રહી, મુખથી વદારે— પ્યાર
શ્રીવતી—

પતિમારા પ્રાણુ આધારા, દર્શી તમારા,
ચાહુ છુ પ્યારા, થાઓછો ન્યારા, લાચાર છુ આવાર.
તખતનિહ—ઝાળ, ઝાળ, ઝાળ, થાયછે અંગે,

રમુ શુ રંગે, આને આન દે, બચાવુ તેને ધાર
શ્રીવતી—જાઓ ખુશીથી હુ રજા આપુ છુ બેલા આવો
પ્રાણુ નાથ,

તખ સિહ—ડરીશ નહિતો ઉરે લગારે, આવુ મિત્રની સાથ,
શ્રીવતી—જાઓ ધરીવીર,

તખ રસિહ—યા નં દીલગીર,

શ્રીવતી—આપ શૂરવીર,

તખ તનિહ—કેવો સમજીર,

શ્રીવતી—ને વળી ગભીર,

તખ તસિહ—શત્રુને જીતર,

શ્રીવતી—હઠો ન લગીર—

પતિમારા

બ્રહ્મવતિ—

૫૧

પતિ કેમ તરસાવોરે, કૃપાવારો વરસાવોરે,

નહિ ચેત, દીનરેત, છોડા મને અહિ ઝુરી,

ઝુરીને રીમતી—

પાત

કરમ ધરમ ગતિ પાર ન પામે, કોબન કદાચ શ્રમથીમથે,

જાયજાયજાય મમહોશ સહુ ઉડીજાય, પતિનિજ પલપાજુ

વિષસમ થાય—

પતિ

બ્રહ્મવતિ—

૫૨

કેમ રીખાવો સતાવો, હુ છુ રાક જરાતમે દીલપર ધારોરે,

હુ ન રી, કુખીયારો, આવારો, ગઈહારી, લાચારી, ઉરધારીરે,

નમ્રારી, આમારી, ગમખવારો, બહુભારી, વિચારો, દીલધારોરે

—કેમ

તખ તસિહ—મેઘારી, ગીરધારી, કુખહારી, મુખહારી, ત્રીપુ

સારી, તુ ન્યારી, બાઈ મારી, આભારી, ઉપકારી હું નહિયું
પ્રભાવતિ—કેમ રીખાવો

કુલવતી—

૫૩

બહુ યુક્તિ બતાવી, નહિ જવાદઉ હું કાવી;
ત્યા જઈ મીઠી મીઠી વાત, કરે તેહની હું સાથ,
કેદ તેણીને ફસારી, ખરેખર કેદ— બહુ
ભીડી મન બહુ હામ, પુર કરે માર કામ,
ભોજ પાણી ભમાવી, ખરેખર ભોજપાણી—બહુ
નકી કરે પાચમાલ, વળી હામથી ખેહાલ,
પ્રીતમજીને સમજાવી, ખરેખર પ્રીતમજીને— બહુ.
કરી જાઉં છું વિચાર, શાછે તેના હવે ભાર,
જાણી લઉં તેને પદાવી, ખરેખર જાણી લઉં—બહુ

મણિ—

૫૪

અહો જગતાત માતૃશ્રીએ કેરશો આ કર્યો,
પીડેછે મુજને મણુ, શો વિચાર દીલમા ધર્યો— અહો.
મારો નથી કસુર કાઈ, સત્ય કહું છું હું ખરે,
છતા સકેટ અપાર, સુખ લેશના મળે— અહો.
પુર બનીછે તે મદથી ભરપુર પાપિણી થઈ,
દેખી દોલ દાઝે માર, શુદ્ધસાન સહુ ગઈ—અહો.

મણિ—

૫૫

માન સરોવર નીરવિના જેમ, રજની હોય જેમ ચંદ્રવિનારે,
નગરી હોય નરેશ વિના, તેમ દેહ ગાજુ હું ચંદ્ર વિના -માન.
જન શોભીતછે પણ જન વિના, વળી વૃક્ષગાજુ મન પત્રવિનારે,
શુભી હોય તથાપિ સવિત વિના તેમ દેહ ગાજુ હું ચંદ્ર
વિનારે--માન

અયળા—

૫૬

બાઈ નવ દુખીયારી સુખહારી, થાઓ મારા પ્રાણ
શું કરવાને કરો ખેદ આવો ભારી, છખી હરનીશપલ,
એક દીલમા વિચારી-- પ્યારીનવ
નહિનહિનહિ કદી દીલમાથી ખસે, છખી હરનીશ,
મલ પન હૃદયમા હસે હસે; એવો ચેષ્ટા શામારે,
કરોછો નારી પ્યારી, પરિણામ વિપરીત થશે.

બાઈ મારી સારી,-

પ્યારી નવ.

કૂતવ તી-

૫૭

ધિક ધિકકાર હજારો હેવાના,
ભૂની, ગઈભાન, છોડીસાન, હે નાદાન- ધિક.
તુ નીચસુતાથઈ, શુદ્ધતારી સહુ ગઈ,
વિચારો તારા જાણાવી, નહિજાય કદીકાવી,
કરે હવે તારી પુરી ખવારીભારી, દીલધારી,
કપટી થઈને ન કાવે તુ આમ- ધિક

અન્દ્ર-

૫૮

ઝટ જાઉં હું હિમ્મત ધરીને, ધરીને, ધરીને,
ધરીને, કોથી ન ડરીને, પાછો ફરીને, નામ,
લજવીને ઇશ આપે સુખ શાન્તિ મને- ઝટ
મારમારી કુખભારી, આપી કરે પાર,
પલપણ હરદમ રહુ ન લગાર,
જા, જી તે શુ,- ઝટ.

અન્દ્ર-

૫૯

જરૂર, જરૂર નહિ છોકુ હું- તને,
જ્યા સુધી ન મારૂં, ત્યા સુધી ન જવાલા ખુજે
હગમ હરામ, દાણા પાણી છે મને- જરૂર.
જલદી જલદી વહારે તેનીધાઉ
એક પલમા ત્યા જાઉં, મારાએને હું ફમાઉં જસવત
ને હું ઝડાઉં નાહુ ત્યા સુધી ખાઉં -જા. શધી

ફૂલ મિંડ-

૬૦

એએપ્યારી તમારો, સૂરત, પ્રિયકર, દિલઠર
લાગે હરનીશ મુજને શો તમારો બલીહાડી-એએપ્યારી
ખિલતો રહે શશીશર્દ સુનમનો, તેજ તમ મુખનુ
સદવ ઠરે,

અજગમિની તુ છે ચંચળ ચતુરા મૃગ લોચનફરે
શરસમાન તુજભારી- એએપ્યારી.

તુરતિ અગ સમાનછે મુરતી, ભય મોચનભાવ ધિકકરે
વાસુકી નાગ સમા શીર વાળ, નહિ વિસરે કદી સ્વરૂ

પુ તુજ સુખકારી-એએપ્યારી.

કુન્દનિ—

૬૧

અહો મારી પ્રાણથી અધિક પ્યારી નારીરે-અહો.
 મુખ તુજ ઉઠાસો જોઈ હું થા જોઈ થાય,
 સમજાણી થઈ યાય અવિચારીરે-- અહો.
 જેમ જેમ બહુ વારથાય, દીનકુ મુજ દુભાય,
 જોનને હઠીલા વહ ની નારીરે- અહો
 દુખ થયુ શાથી તને નાશ કરે તેના કાણે
 સુગાવ પ્યારી રસિક વાણી તરીરે- અહો

કુન્દવતી—

૬૨

દીલજન મારાપ્યારા, શુરે હું કરે,
 નહિ સુઝ પડે મને કાઈ,
 મારા પ્રાણના આધારા શુર હું કરે- દીલજન
 સુખ ગયુ મારું સરવે વહિ
 કરતા તે વાત હું દીલેડર- દીલજન

કુન્દવતી—

૬૩

વાકેવી આનદની હેનો થઈ-- વાકેવી
 પ્યારે મારે કર્યું ધાગેલું મુજનું,
 ફોકર મુજનો ગઈ- વાકેવી
 જુનીના રહ્યો ન પાગ આ છે સારો બહુ વિચાર;
 ઉમગ ઉરરે, ઉમગ ઉરરે,

મલુ કપા કરી કરને રહાય, અરજ મારી દીલ લઈ-વાકેવી
 હાર મા આ— ૬૪

અગા મળીને ઠાર કરો, આ ધાર મારીને પાર કરો;
 અધર અધરથી પગધરો આવો કોઈથી ન હડરો;
 અહિ તહિ નજર કરો, અતર ન ડર કો નરતણો;
 સાવધ રહીકરી, ને આજુજી જાણું ન કો,
 કદમ ભરા, કદમ ભરો, મલુ સમરો પ્રભુ સમરો,
 આગે આલો બહાદુરો, મારી કરો રતેહ કરો--આલો

કુન્દવતી—

૬૫

શૂરવીર કાલી શૂર, તાર મહી જાયે,
 બધનમા પડ્યો ખરે છુટી ના શકેય-શૂરવીર.
 પ્યારીના શા દશા થશે, નકકી માણુ તેને જગે
 ઉપાય નહિ ભગાર, સ.ચાર શુ થાયે-શૂરવીર,

શોક અગ્નિ તાણી ઝાગ, ઉઠે અ ગેછે આવાર;
શુ હું કરે, શું ના કરે, દુખ ના ખમાયે--શૂરવીર
જસવત્સિ હું ૬૬

ઓ જગપતિ કહુ કરગરી,
દે ભજન ભજન નીત હરી;
લે અરજ શીશુનો ઉરધરી,
તુ કર નજર કૃપા કરી;
છે આશ્રય એક તમારો હરી,
મે અન્ય ઉપાસના પરહરી,
દે સ્હાયતો રહુ હું ઠામ કરી,
વહુ વહુ વિશુ હર ઘડી-- ઓ જગપતિ.

જસવત્સિ હું— ૬૭
કેવો સુખનો દેખાડ્યો દીન એ દાતા - કેવો
શુ હું ગાઉ તારાગુણ એ દાતા,
તારી કૃપા તો માની મે જ્ઞાની એ દાતા—કેવો.
મ મ વિ સુખકર, આપ્યા દુખહર, ગુણીયન,
ગુણ નિવાન,
ગીરવર, રઘુવર, દયાધર, અમર, દીન
તમ પર ધ્યાન,
સુખ ૧, શુભહા, 'ગુણના, કરતા, દુખના,
હરતા— આ આ— તારી કૃપા-કેવો.

અન્દ્ર— ૬૮
સુખ ખરે હન્યમા પ્રસેદ—સુખ
હર્ષ પામી, દુખ વામી, કાષ્ઠ ખામી
રહી, નહિ, શાન્તિ, થઇ થઇ થઇ—સુખ
દુખ મારે ગયુ, સુખ થયુ' મારા જનને,
આ સમે ના ગમે, કોઇ, મને, સ,રસ, વૈભવ સુખ
હળી તારી દિવ ઠહી, મળુ ધસી તુજને,
આતુરી, વ્યાપેલી, મન મુજ, માણે, ક્યારની સુખ,

અકત્રીજી

મણિ
સખીઓ } —

૬૯

હળી મળી ફરીએ ચાલેને આજ,
ચાલે ને ચાલેને મખીઓ મહુઓ પ્યારી મારી
તન મનથી, ધન ખતથી રમીએ, ફરીએ આનદી થક-આજ
રચના બાગની કવીછે સારી, રાસ રમો સખી આનંદકારી,
જાણ જુણ તણી સુગંધી ન્યારી, મનમા આવે જેથી ઉદનાસભરી
ફરતની બલીદારી પ્યારી, જાડ વારી વારી વારી -આજ

મણિ —

૭૦

બેની ના વિલાસો,
માત તાત, શત્રુ મમ પીડે સદા મુજને,
થાજી હુ બિદાસી—બેની
રોમ રોમ કામ જવર પ્રગાળી કરે દુખી
થાડિ છુ હુ પામી—બેની
જર ક્યારે સખી કામદેવ મરખો હુનર,
થાડિ તેની દાસી—બેની

પ્રભાવતી —

૭૧

પ્રભુ પ્રભુમુ પ્યારથી હુ તને,
દુખ ભજન પ્રભુ તુ હી ખરોછે,
બકત વાસન ભવ બગણદાર = પ્રભુ
એક અકામી, તુ જગ સ્વામી, અતરંગ્યામી, નહિ કાંઈ ખામી,
કાંણુ કરણુ બરણુ બન સુખનો, તારણુ તરણુ તુ ભજન
જન મનમા, ગીરીવનમા, સુરંગનમા, ઉડ ગનમા,
બ્યાસમા ત વિશ્વનાથમૃદિ તૈલ તારે હાથ,
ગણુ તુજ ગાય, બનાવ સનાથ, છુ બાળ અનાથ, કહુંજો
હી હાથ—પ્રભુ

પ્રભાવતી—

૭૨

બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહાદેવ સદાથીવ, સુમરન કરે હુ તાર-બ્રહ્મા
બકત તણો દુખ ભજન તુ છે, કેડી તારી ન્યારી મલિ,

વળી સવળેછે છતી, વરણુન મારી મતિ કરી શકે નહિ રતિ,
 | મથન કરીએ અતિ, છતા કળા તુ રે નથી, આ, આ,
 આ, આ, આ, આ, આ, આ, —બ્રહ્મા •
 શીશ નામી તુને અતર યામી, ઇશ્વર જગધર,
 દુખ મમ દુર કર, સુખ સાન્તિ પૂર કર કરી રહેમની નજર,
 હર નીશ મુગ પર, દયા તુહી ધર ધર, આ, આ,
 આ, આ, આ, આ, આ, આ, —બ્રહ્મા.

પહાડસિ હું—

૭૩

સુન્દરી સારી પ્યારી-સુદરી
 પૃથુ લોચના મે ભાગી ઉત્તરવળ ચક્ષુવાળી,
 મુગ નયની ને છે રૂપાળી-સુદરી
 કટી કશરી મમ ન્યારી, મન મુગ છે હરનારી,
 કર તેને મહાની હું પ્યાળી-સુદરી

બસ ત—

૭૪

હુ રૂપાળી, રંગે હું રસીલી, કહેવાઉંવત્ત ત છબીની,
 ઘોષ વેષ બની આબરો આ ઘણી મોટી લાચારી,
 હું છેત છકેતી નાગી કર પ્યાર, શોધીને યાર,
 સુજ દીલદાર, હિયાનો દાર, બનુ હું રસીલી-કહેવાઉં.

બસ ત—

૭૫

પ્યારા ગુરુ અહો ભાગ્ય અમારા,
 ચાનોજી, ચાસોજી, મહાયોજી, મહાયોજી,
 પ્રીતેથી સેવું નીત ચરણ તમારા-પ્યારા
 દુખ સહુ પર હર, મીઠા મેવા ભોગ ધર,
 આજીવત્ અનુસર સેવા હું તમરી કર-પ્રીતેથી.

અમરશી—

૭૬

હા હા હા રે કેવી હૃદય પડી,
 હો હો હો રે, પીધી તાડી ઘણી,
 ભાઈઓ આવો, મળા ઉડાવો,
 અક ચુર થાઓ, રાડ જાય જ્યારે દૂર,
 આતી જાય ત્યારે શર, બનુ લંગુરહા,
 મચાવે જગ,

કોરસ—હા હા હા,

અમરશી—દરેછે બગ,

કોરસ —હા હા હા,

અમરશી—અમારો રગ,

કોરસ —હા હા હા,

અમરશી —હા હા હા રે કેરી દહેર પડી

અણિ—

નીચ જાને, અહિંયીરે, મતિ તારી ગુમ થઇ,
 દૂરી પ્યારી, જો કહેશેરે, જીમ તારી કાપીશ હુ
 નીરદોષી, ને છેડેરે હવે બાકી કાંઈ ન રહી—નીચ જાને
 સતી તણી તુ છેડ ન કરજે, ખસખસ લપટ આવેા
 જીવન કગતા મનગા ડરજે, પાપે દીવ નહિ તાર બરજે,
 વિનતી આ મમ દીલમા ધરજે—જાને—નીચ— નને

પ્રહ્લાદસિ હ—

નહિ કર વાર, દીનમા વિચાર, અનજી મિલકાર,
 કહુ આ વાર, કર દુર તુમ મન આવી મતિ
 મુજ તનમન, છે અતપન, મમ પ્યારી બેલાવ,
 લાગ્યો કરી ધાન, વા પ્યારી, તુ મારી, અ રાગી,
 થઇ છે ને શુ—નહિ કર.

અણિ—

શુ રે કર હુ, કયા જઈ ચહુ હુ શુ રે
 હુ તો તને થાકી સમજની વારી વારી હાય—શુ રે
 દયા દિનમહી ધર, ના કર આની, નજર,
 નારી દુખીયારી પર, કાંઈ તણો ગાળી ડર
 વિનવુ તને પગે પડીને હાય તા મમાય—શુ રે

કૃષ્ણસિ હ—

ગઇ ગઇ ગઇ મારી શુદ્ધિ સરવે ગઇડે,
 થઇ થઇ થઇ ભારી, જૂન મારી થઇડે
 નહિ નહિ નહિ દોષે, કાંઈ છે ન્યારો,
 બધુ હતો માગે, જે વહાનો ને પ્યારો
 મતિ મતિ મતિ તારી, દુઃખ નારી છે કેવી,
 ગતિ ગતિ ગતિ તારી, થાશે ન જેવી તેવી
 અરર તારી શુદ્ધિથી, કર કાજો મોંછે—

કુલીંદ તપ ભ્રાહ્મ્યો છે કામિની ને ભરસે
શૂલવતી— ૮૧

દુખી થઇ, ખરેખર હું અમળા કરવું શું પ્રભુ હાય-દુખી.
યશે શું હવે મારી ગતિ સ્વજિ મને આ કેવી મતિ,
વાત સઘળી થઇ છે છતી, છૂટી ના શકાય દુખી
શું ધ મારી સરવે મધ, કાઢ બાકી હવે ન રહી,
ભયકર આ વાત થઇ, દીન બહુ મુઝાય-દુખી

શૂલવતી— ૮૨

અરુ પ્રભુ અધમ કયાથી મૂઝ્યો વિચાર,
પાપી હું છું, દુષ્ટ હું છું, કુર હું છું, દુષ્ટ હું અરર
દયા નહિ મેં દીલમા આણી, તેજ આ સમય ફસાણી,
નારી હું ગઇ હારી હું, આ વારી હું ફસાઇ હું અરર
દોષ નહિ મુજ દીલમા લઇને, માફ કરો દયાળુ થઇને,
તમેને હું ભોળાવીને ભગાવીને, ન યારી હું-અરર

કુલોદયિણી— ૮૩

ક હ હું ડર ધરીને ધરીને નીરદોષી મુજ
ત્યજ દોષી મુજથી દર ક્યો-કપુ
ધીક વંક મુજ અવતાર બળ્યો, હાય કલકીત હું ક્યો
ગુ. આ, યા, યે, આ, આ આ આ, આ આ, આ,
આ, -કપુ
પ્રમાણ બધું તું ક્યારે હશે હાલત તારી શું તે થશે,
જા તું મા, રે, આ, આ આ, આ અ, આ, આ, -ક
મમજ સમજ મન કુર હવે, અધ પ્રેમથી શું નીપજે,
હાય હાય, હાય, હાય, આ, આ, આ, આ, આ, આ,
આ, -કપુ.

તાબતસિહ— ૮૪

બહુ કામિની ચમકે આહિ, ધન ગાળે

ધનનનનનનન-બહુ

ભયકર દેખાવ જોઇને, પલપત પ્રવેશ કરેછે બીક મન,
બીક ધર મન, થરથર તન, થાયછે રહત, જાઇનેઆ વન
કેવું છે નિધન-બહુ

અન્દ્ર— ૮૫

નિરદોષી થઇ અઠગાઈ હું પણ પ્રભુ તે શું કંઈ

ગતિ થઇ શી માહેરી, લાચારીમા આ વખે છું
સમજાય નહિ મુજ મનને, શીદ કેદ કર્યો આ દીનને,
પ્રપચી રાજ્ય મહો રહીને, હાની છે નીજતનને,
થઇ હવે શુ હાલત મારી, મુજ પર દુખ આ ભારી,
મુજ પર દુખ આ ભારી પ્યારા-મુજ પર
કેર કર્યો આ નિદોષી પર, સુખ સરવે ગયુ
હારી પ્યારા-મુજ પર.

અ. ૬—

૮૬

તે કર્યું નીચ કામ, તુ થયો બદનામ,
ધીક નીમકહરામ તુ સમજ સમજ,
થા કળેત હામોઠામ, તારી પુરી કર હામ,
હુ લલગ તારો જાન, નીચ સમજ સમજ,
લાવી મન અહ કાર, બાળ્યો તુજ અતાર,
કરે દુનિયને ખવાર, તુ સમજ સમજ,
વાર કરે નહિ નગાર, બાકી દેતા આ કટાર,
પણ થયો છુ લાચાર, નીચ સમજ સમજ
તાર બાધીને શરીર, તને પેરાની જ જીર,
બાકી માયામા તીર, નીચ સમજ સમજ,
નથી શરમ લગીર, નથી રહતી હા પીર,
છતા મારી ત સોર, નીચ સમજ સમજ.

અર્થ—

૮૭

ખુનીમા ખુશ હારી થઇ થઇ માતા રહે અખ ક
આ બાગ્ય સદા, સુખ રાનિત આપી, કળેત કાપી,
સાનુકુળ થા તુજ સદા-ખુનીમા
જય થને વિજય હર નીસ થને દુખ વામી સુખ
શાનિત આપને, લઇ અરજીઆ ધરી મનનીમા,
લેશે કાલિકા માત સદા-ખુનીમા

અર્થ—

૮૮

સખી હુ વરૂ મિયકર, છબોલે રસીલે દીલકર,
સુંદર, મનની મહાય, હર્ષ બહુ થાયે મારાપાણુ
કેવો ખૂબીવાળો અદ્રસેનજી, છખરે છે અરે,
રૂપાળો સુવાળો, દોડ સે, તારાસમ તારાસમ,

એ એજ, એ એજ, સખો મુજ તનતો આપ્યુંસહો!
તેન મારાપ્રાણુ- ,સખી.

૮૯

અપળા—ચાલો ચાલો મારીબાઈ રસીલી,
મણિ—ચાલો ન કરતુ દાસી હડીલી,
અપળા—ચાલી આલ્યો તારે બાઈ છબીલી,
મણિ—નહિ કદી રહુ અહિ એકલી,
અપળા—આ, લો ત્યા, રે, સા થે, આ, વો
મણિ—આ, વુ, હુ હુ, ના, રી, માવો,
અપળા—બાઈ છબીલો નારી,
મણિ—જેની તેની છુ તારી,
અપળા—વાલુનો બ-નોહારી.
મણિ—જાગી હુ વારી
અપળા—ના ચડાવો,
મણિ—શુ' લખવો,
અપળા—બાઈ મારી,
મણિ—ખૂબી ભારી.
અપળા—વાર થાયે, ના રહેવાયે,
મણિ—અવસર આ પળ જાયે.
અપળા—અરે વા, વા, વા,
મણિ—શાખાસ, શાખામ
અપળા—ચાલો ચાલો મારી બાઈ રસીલી.

અન્નદા —
મણિ —

૯૦

નમુ નમુ નમુ સદિ કર્ત, દુખ હર્તા દીનદયાળી,
પુજન સ્મરણ નમન કર સુખકરા હે ધંધરા,
નજર રહેમ કરીને કષ્ટ, કોપજો મહેશ્વરા —નમુ.

સખી જગતમે તુ તાત, પ્રાણ પાળ તુ વિખ્યાત,
જગીએ દીન દાસ આજ, સુદિન તારે હાથ નમું.

તજ્જતસિ હું—

૯૧

ધન્ય ઘડી આને લાગ્યછે મારે,
જોઈ આ અવસરે મન હરે ખા ,
કરવા તઈયારી મંડપ ભણી જાઉં,— ધન્ય
ચોગ્ય વિચાર કર્યો મહારાને,
નજરે નિહાળીને ખુશી ખશી થાઉં—ધન્ય
સત્યનો આખર, જય જય થાયે
મડપની જઈ, શોભા વધારે—ધન્ય

૯૨

અન્દ—ધન્ય ઘડી આને આનંદ કારી,
મણિ—દાસી ખનોછું આવારી તમારી,
અન્દ—મ્હેર પ્રભુની થઈ સુખકારી,
મણિ—તમપર જાઉં, પ્યારા વારી વારી,
અન્દ—દુખ ગયા પ્યારી સઘળા વામી,
મણિ—તેથી ધાર્યા પિતિ પ્રેમે હું પામી,
અન્દ—પ્યારીએ મારી,
મણિ—શુ ખલીહારી,
અન્દ—સુરત તારી,
મણિ—થઈ આભારી
અન્દ—વા મરતી,
મણિ—પ્યારા પતિ,
અન્દ—ઈશ ગતિ,
મણિ—થઈ છતી,
અન્દ—ધન્ય ઘડી આને આનંદકારી.

કુચનીએ—

૯૩

આને ઉત્સવ દીન દરબારે,
રહ્યો આનંદનો નહિ પારે;
મલુ પ્યારાની થઈછે મ્હેરે,
જેથી જનપુરીના કરે હ્લેરે

ગાવો ગાવો મળીને સહુ ગાવોરે,
ગાવો ગીત લગ્નના મળી આવોરે;
મણીખાઈના હરખ ન માયરે,
ઘેર ઘેર ખુશાલી પ્રસરાયરે;
આશીશ વચનો હવે સહુ ઉચરીએ,
રગ રાગ આનંદથી કરીએ;
જોડું પામજો સુખ સદાયરે,
મન પ્રકૃષ્ણિત દરબાર થાયરે,
જોડું હરનીશ શાન્તિ પામેરે,
હુખ સરવે વિભુ તેના વામેરે.

કવચનીએ—

૯૪

જયજય નીશદીન, ઝીર્તિથી;
હરદમ વિજય મળુ, સુખકર,
હુખહર, જગતના, પાલક છો જગમાંહી-જય,
પદસા, પદપ, ગમગસારે,
થજો થજો ઈશ તમે સહુને સહાય,
નમીએ, તુજને વાર વાર વાર કર જોડીને;
કુરગુણ થકી મુખ મોડીને;
નીધનીરેસા, નીધનીરેસા;
નીધનીરેસા;

શ્રી રાઈઝીંગ સ્ટાર પ્રોન્ટીંગ પ્રેસ સુરતઃ મોઘ મંદીર પાસે.

